

בית משפט השלום בירושלים

ת"א 38065-05-19 פלוני ואח' נ' עיריית בני ברק ואח'

תיק חיצוני :

לפני כבוד השופט חיים פס

התובעים

1. פלוני
2. פלוני
3. פלוני

נגד

הנתבעות

1. עיריית בני ברק
2. מדינת ישראל- משרד החינוך

חקיקה שאוזכרה :

חוק הסעה בטיחותית לילדים ולפעוטות עם מוגבלות, תשנ"ד-1994 : סע' 2(א), 3(א)

חוק פיקוח על בתי ספר, תשכ"ט-1969

חוק חינוך מיוחד, תשמ"ח-1988

תקנות חינוך ממלכתי (העברה), תשי"ט-1959 : סע' 2

חוק לימוד חובה, תש"ט-1949 : סע' 6, 7

פסק דין

בפניי תביעה כספית בסך 600,000 ₪ במסגרתה עותרים התובעים לקבלת פיצוי מהנתבעים בגין עוולות נזיקיות שעוללו כלפיהם הנתבעות וכן בגין הפסדים והוצאות כספיות שנגרמו להם, בגין סירוב הנתבעת 2 להשתתף בהוצאות הסעתו של התובע 1 בין התאריכים ספטמבר 2018-ספטמבר 2020 ממקום מגוריו בעיר בני ברק לבית הספר 'דקלים' לחינוך מיוחד הממוקם בירושלים כפי שיפורט להלן.

התובעים 2-3 הינם הוריו ואפוטרופסיו של התובע 1, יליד 10.10.2002, אשר אובחן כסובל מאוטיזם בדרגה קשה, מפיגור ברמה בינונית והפרעות התנהגות קשות. בגין אלה נזקק התובע 1 לטיפול רפואי מתמיד והוכר כבעל דרגת נכות בשיעור של 100%.

תמצית התביעה

1. התובע 1, כאמור נער בעל צרכים מיוחדים המתגורר בעיר (חסוי), התחנך במוסדות חינוך בעיר פתח תקווה ('שחר') ולאחר מכן בעיר בני ברק ('אור חדש'). במהלך השנים התגלעו

- קשיים מהותיים ומשמעותיים במסגרות החינוך והוגשו חוות דעת ומסמכים, אף מטעם המוסדות עצמם, כי התובע 1 אינו מתאים ללימודים במוסדות אלו.
2. התובעת 3, אמו של התובע 1, פעלה מול הגורמים השונים ובהם מוסדות החינוך עצמם והנתבעות על מנת שאלו יאותו לשבץ את התובע 1 בבית הספר ידקלים שבירושלים, שהתובעת 3 מצאה אותו כמתאים לצרכי התובע 1, וכן שישאו בעלויות הסעתו של התובע 1 מביתו ב(חסוי) לירושלים.
3. הנתבעת 1 לאחר שקיבלה את המלצות הגורמים המקצועיים לרבות המפקחת על החינוך המיוחד במחוז תל אביב (חמ"ד), הסכימה לשבץ את התובע 1 בבית הספר 'דקלים' ואף הסכימה לשאת בעלויות הסעתו לירושלים אולם התנתה את ההשתתפות בעלויות ההסעה באישור הנתבע 2 שעל פי ההסדר הקבוע בשנים הרלבנטיות אל מול הנתבעת 1 אמור היה לשאת בעלות של 60%.
4. הגורם אצל הנתבע 2, ועדת ההסעות, אשר אמון על מימון הסעות מסוג זה, קיבל לידי את ההמלצות, אך דחה את בקשת ההשתתפות במימון ההסעות וזאת לטענת התובעים בניגוד לסעיף 2(א) לחוק הסעה בטיחותית לילדים ולפעוטות עם מוגבלות, התשנ"ד-1994, אשר קובע:

"ילד עם מוגבלות זכאי להסעה ממקום מגוריו או ממקום סמוך לו - למוסד חינוך וממנו, לפי צרכיו ובהתחשב בסוג המגבלה שלו".

עוד טוענים התובעים כי הנתבע 2 פעל אף בניגוד לנהליו שלו כפי שנקבע בחוזר מנכ"ל משרד החינוך "הסעות תלמידים ועובדי הוראה למוסדות חינוך רשמיים", שם נקבע בבירור בסעיף 2.8.4(ב), שתלמידים המאובחנים עם מוגבלות בקוד 56 (ASD) זכאים להסעה "ללא תלות בתבחין מרחק". כלשון החוזר:

"תלמידים עם אחת מהמוגבלויות שלהלן יהיו זכאים להשתתפות המשרד בהוצאות הסעה בעלות 'פר מסלול' ללא צורך בעמידה בתבחין המרחק: ... 56 - על רצף האוטיזם/ASD...".

5. במשך שנתיים רצופות, החל מספטמבר 2018 ועד אוגוסט 2020, ביצעו התובעים 2-3 את ההסעות בעצמם ומימנו אותן באופן מלא מכיסם.
6. רק לאחר כשנתיים של מאבק לרבות הגשת תביעה זו, נאות הנתבע 2 לאשר את מימון ההסעות וגם זאת תוך טענה שהדבר נעשה "לפנים משורת הדין".
7. התובעת 3 נאלצה להסיע את התובע 1 בכל יום, שישה ימים בשבוע, מ(חסוי) לירושלים, ולחכות לו עד תום הלימודים. הדבר גרם לה לאבדן מוחלט של יכולת התפרנסות במשך שנתיים שלמות.
8. בנוסף לכך, התובעים כוללים בתביעתם בקשת פיצוי בעבור נזק לא ממוני בסך 100,000 ₪ שנגרם להם ולתובע 1 בגין שיבוצו במסגרות חינוך שלא התאימו למאפייניו הייחודיים וגרמו לו ולתובעים 2-3 סבל מתמשך. לדוגמא מפנים התובעים לאירוע שהתרחש ביום 5.6.18 עת למד התובע 1 בבית הספר 'אור חדש' במסגרתו הוזעקה התובעת 3 לבית הספר

עקב אירוע חריג עם התובע וכאשר הגיעה לבית הספר מצאה את התובע 1 כשהוא נעול בחדר קר, ללא השגחה, עירום ומרוח בצוואה.

9. התובעים טוענים כי ההמלצות הפדגוגיות והמקצועיות שעמדו בפני הנתבעים (והוגשו לבית המשפט) היו חד-משמעיות לגבי הצורך של התובע 1 במסגרת החינוכית 'דקלים', בינהן חוות דעת מקצועיות מטעם המרכז לאבחון וטיפול בקשיים חברתיים ואוטיזם (ד"ר שמעוני וד"ר לייטנר), שקבעו: **'... זקוק להשגחה צמודה הן בביה"ס והן בהסעה, היות שהוא מסכן את עצמו ואת האחרים ונוטה לברוח ואינו מודע לסכנות'**, וכן חוות דעת של הפסיכיאטרית המטפלת של התובע 1 ד"ר רינג שקבעה כי **'המסגרת היחידה המתאימה היא ב"ס דקלים בירושלים'**. כמו כן כאמור לעיל בית הספר דקלים העביר מכתב לנתבעים לפיו לאחר שנפגש עם התובעים ועייין במסמכים רלוונטיים סבור הוא כי יוכל ליתן מענה מטיב לתובע 1 וכמו כן, כאמור לעיל, עמדה בפני ועדת החריגים במשרד החינוך המלצתה של המפקחת על החינוך המיוחד במחוז תל אביב (חינוך ממלכתי דתי), הגב' שלומית שגיא מיום 6.7.17, לפיה אין מסגרת מתאימה לצרכיו של התובע 1 לא במחוז תל אביב ולא במחוז מרכז ולפיכך היא ממליצה על השמתו בבית הספר 'דקלים' בירושלים ואישור הסעה חריגה. (ראו נספחים 1-2 לתצהיר עדות ראשית מטעם עדת הנתבע 2, הגב' יפעת שוחט)

תמצית כתב ההגנה מטעם הנתבעת 1

10. הנתבעת 1 טענה כי האחריות להחלטה ולמימון עניין ההסעה מוטלת על הנתבע 2 - לאור פרשנותם של הוראות החוק וחוזר המנכ"ל. לדבריה, היא פעלה תמיד לפי הנחיות הנתבע 2 ומעולם לא קיבלה תקציב למימון הסעה ייעודית לתובע.

11. לדברי הנתבעת 1, התובעת 3 הייתה בקשר מתמיד עם נציגי הנתבעת 1, שכן כידוע, על פי החוק, הרשות המקומית היא זאת שאחראית לשיבוצי תלמידים במוסדות החינוך השונים. הנתבעת 1 טוענת כי הייתה קשובה לטענות התובעים, התייעצה עם הגורמים המקצועיים הרלבנטיים ואף בסופו של יום ולאור המלצות הגורמים המקצועיים, מר רפי דבלין, יו"ר צוות השיבוץ בנתבעת 1, אישר את שיבוצו של התובע 1 בבית הספר 'דקלים' בירושלים. כמו כן עם שיבוץ התובע ב'דקלים' פנה מר צבי קניג, ממונה ההסעות באגף החינוך בנתבעת 1, לועדת ההסעות אצל הנתבע 2 לצורך קבלת אישור להסעת התובע 1 לירושלים. אישור כאמור לא ניתן ורק בהמשך, לאחר כשנה, בעקבות פניות נוספות אושר לשלב את התובע 1 בהסעה קיימת. אולם, התובע 1 לא שולב בהסעה זו שכן הנתבעת 1 הבהירה כי בשל בעיות טכניות הנוגעות לזמני סיום הלימודים של התלמידים השונים הנוסעים בהסעה זו, לא ניתן יהיה לאסוף את התובע 1 ממוסד הלימודים 'דקלים' בזמן. עקב כך סירבה התובעת 3 לשילובו של התובע 1 בהסעה האמורה.

12. הנתבעת 1 מוסיפה וטוענת כי לפני משורת הדין היא מוכנה לשאת במימון מחצית מעלות הסעתו של התובע בסך 125,000 וזאת ככל שהנתבע 2 יאשר עניין זה.

13. באשר לרכיב התביעה הנזיקית, לטענת הנתבעת 1, לא הוכחה אחריות נזיקית כלשהי אשר נופלת לפתחה, וכל המחדלים (אם היו) מקורם בהנחיות משרד החינוך או במנגנון התקצוב.

תמצית כתב ההגנה מטעם הנתבע 2

14. לעניין חבותו בהסעתו של התובע 1 למוסד החינוכי בירושלים טוען הנתבע 2 כי כלל פעולותיו בהקשר זה נעשו בהתאם לנהלים, וכי ההחלטה המקורית של ועדת ההסעות לדחות את הבקשה להסעה מיוחדת הייתה סבירה ובגדר שיקול הדעת המקצועי של הגורמים המחליטים.
15. עוד הוסיף וטען כי עמד על קיומן של חלופות חינוכיות והסעתיות אחרות, קרובות יותר, כי השיבוץ למוסד זה או אחר הינו בכלל באחריות נתבעת 1 - "משרד החינוך אינו אחראי על שיבוץ תלמידים אלא הרשות המקומית" (כתב הגנה נתבע 2, סעיף 50) וכי בחירת התובעים לשלוח את התובע 1 לירושלים היא בחירה אישית, על דעת עצמם, ולא כורח חוקי ואין מקום להשית את העלות הכלכלית של החלטה זו על כתפי הציבור.
16. עוד טוען הנתבע 2 כי ככל שהתובעים ביקשו להשיג על החלטתה של ועדת ההסעות היה עליהם לעשות זאת במסגרת עתירה מנהלית אשר הייתה מתבררת בבית המשפט המוסמך לכך ובחירתם להגיש תביעה כספית יש בה כדי להביא לדחיית תביעתם.
17. לטענת הנתבע 2 הסכמתו בסופו של יום לאשר את ההסעה נעשתה "לפנים משורת הדין" ולא מתוך חובה פורמלית.
18. לעניין התביעה הנזיקית טוען הנתבע 2 כי מוסדות החינוך בהם היה משובץ התובע 1, 'שחר' ו'אור חדש' הינם בתי ספר מוכרים שאינם רשמיים המופעלים על ידי תאגידים. משרד החינוך מפקח ונותן רישיונות לבתי הספר בהתאם להוראות [חוק הפיקוח על בתי הספר](#) תשכ"ט-1969 וככל שיש לתובעים טענות כלפי אנשי הצוות היה מקום להפנותם לצוות בית הספר ולכל הפחות לצרף את התאגידים המפעילים אותם לתביעה. עוד טען הנתבע 2 בהקשר זה כי למשרד החינוך, כמפקח על ועורך ביקורות, אין יכולת לשלוט על כל המתרחש בפועל בבית ספר שאינו רשמי.
19. מעבר לכך טוען הנתבע 2 כי התובעים לא צרפו לתביעתם כל חוות דעת שיש בה כדי ללמד על נזקים שנגרמו לתובע 1 או לתובעים האחרים ומשכך דין התביעה להידחות.

דיון ההוכחות:

ביום 09.02.2025 התקיים בפני דיון הוכחות במהלכו נשמעו המצהירים מטעם הצדדים.

20. **מטעם התובעים** נשמעו עדויותיהם של התובעים 2-3 אשר פרטו בשנית את השתלשלות העניינים ביחס להשמתו של התובע 1 בבית הספר 'דקלים', את הפעולות שפעלו מצידם אל מול הנתבעים, וכן פירטו את ההוצאות והנזקים שנגרמו להם לאורך השנים הכל כמפורט בתצהירי העדות הראשית מטעמם.

21. **מטעם הנתבעת 1** העיד מר צבי קניג שתפקידו הוא ממונה על ההסעות באגף החינוך בעיריית בני ברק. (הנתבעת 1). לדבריו לאורך השנים בתפקידו, ובמיוחד לאחר המקרה של התובע 1, החל להתעמק בעניין ההסעות הנדרשות בעיקר בהקשר החינוך המיוחד כאשר מציין כי כאשר נכנס לתפקידו הנתבעת 1 הייתה מסיעה 16 תלמידים לירושלים למסגרות חינוך שונות ואילו כיום, בעקבות רפורמות שביצע ובעקבות פתיחת יותר מסגרות חינוך מתאימות בתחומי הרשות ישנם רק 6 תלמידים מוסעים. הובהר על ידו כי הרשות המקומית היא זו שאחראית על שיבוץ תלמידים במסגרות החינוך וכן ביקש להבהיר כי במרבית המקרים ההורים ברשות המקומית הספציפית, בני ברק, אינם מודעים לעניין זכותם להגיש ערר על וועדות שיבוץ ובדרך כלל כאשר אינם מרוצים הם מתנהלים מול הרשות המקומית עצמה וזו מגישה עררים בעצמה. עוד מסר כי שיבוצו של התובע 1 בבית הספר 'דקלים' בירושלים בוצע ואושר על ידי הנתבעת 1 לאחר המלצת הגורמים המקצועיים.

22. **מטעם הנתבע 2** העידו שתיים. הגב' יפעת שוחט, מנהלת תחום הסעות במחוז תל אביב מטעם משרד החינוך והגב' שולמית אריאלי סוויסה, מפקחת ארצית על החינוך המיוחד במגזר החרדי.

23. אומר כבר כעת, בצער ובזהירות הנדרשת, כי התרשמתי כי העדות מנסות להתחמק ממתן תשובות ישירות, מנסחות תשובות 'מתפתלות' וכן מתקשות להסביר את הנימוקים מאחורי החלטות הנתבע 2 שלא לאשר את מימון ההסעות בשנים 2017-2018 לתובע 1 ובוודאי שלא את החלטת הנתבע 2 לאשר בשנת 2019, 'לפנים משורת הדין', את המימון להסעות התובע 1. ויודגש הנתבע 2 לא הציג, לא באמצעות מסמכים ולא על ידי מי מהעדות שזומנה להעיד, כל ראיה כי אישור ההסעות בשנת 2019 נעשה 'לפנים משורת הדין' ולא הוצג כל מסמך או פרוטוקול המתאר את הליך קבלת ההחלטות שאישר את מימון ההסעות והדבר אומר דרשני.

אעמוד על כך בפרק הדיון וההכרעה.

24. הגב' שוחט בעדותה בפניי מסרה כי מדיניות המימון של ההסעות נשענת על [חוק החינוך המיוחד](#) ועל חוזר מנכ"ל שיבוץ. היא פירטה כי משרד החינוך משתתף בעקרון בחלק מהעלויות של ההסעות שמפעילות הרשויות המקומיות. (**עמוד 17 החל משורה 10 לפרוטוקול**).

גברת שוחט הציגה את הכללים לפיהם היא מחליטה אם לאשר מימון של הסעה של תלמיד. כמו כן הסבירה כי אם היא מגיעה למסקנה שהיא לא מוסמכת לאשר, אזי הרשות רשאית להעביר את הבקשה לוועדת חריגים.

25. לשאלתי, גברת שוחט ענתה שאם אין מסגרת מתאימה לשיבוץ הילד במסגרת עיר המגורים או הרשות הסמוכה, אז פועל יוצא מכך הינו שהיא פשוט מאשרת הסעה אפילו ללא צורך בוועדת חריגים. **(עמוד 18 שורות 3-1 לפרוטוקול)**.

ואכן במקרה דנן, הגברת שוחט אישרה שהיא קיבלה וראתה את כל ההמלצות הפדגוגיות להעברת התובע 1 למסגרת היחידה המתאימה עבורו, דהיינו לבי"ס 'דקלים' במחוז ירושלים: **"אלה הדברים שאני ראיתי" (עמוד 51 שורה 1 לפרוטוקול)**.

26. ברם, על אף שגברת שוחט חזרה וציינה לאורך כל עדותה שהיא לא פדגוגית ואינה 'נכנסת' לשיקולים הפדגוגיים שבהמלצות השונות כלומר, לא קובעת מבחינה פדגוגית את השיבוץ, היא הדגישה שהיא בכל זאת נטלה לעצמה את הסמכות לבדוק אם יש מסגרת מתאימה קרובה יותר מבחינה גיאוגרפית. זאת, כאמור, לאחר שקיבלה וראתה את המלצת הגורמים הפדגוגיים מהם עלה כי יש המלצה כי התובע 1 ישובץ לבית הספר 'דקלים'.

לטענתה, היא הפעילה את קריטריון המבחן: האם המוסד הקרוב אכן אינו מתאים. **(עמוד 18 שורה 19 לפרוטוקול)**.

27. במילים אחרות, התרשמתי שגברת שוחט התערבה הלכה למעשה בעניין פדגוגי, כאשר לדבריה שלה היא אינה מוסמכת לעשות כן, וקבעה בפרוטוקול דיון ועדת ההסעות מיום 16.7.2017, בניגוד להמלצה של המפקחת שלומית שגיא, כי: **"איני מצליחה להבין מה יקבל בבית ספר דקלים שאין באפשרות בית ספר שחר לתת לו" (ראו עמ' 26-28, 32-33 לפרוטוקול)** ובעקבות כך לא אישרה את התקציב להסעה.

28. גברת שוחט העידה שגם לאחר האירוע הקשה שאירע בבית הספר 'אור חדש' ביום 5.6.2018, היא עדיין דחתה את ההמלצות הפדגוגיות בעניין אי התאמת המסגרות בבני ברק, ולא אישרה את ההסעות.

29. באשר לדיון בוועדת החריגים שנערך בעקבות ערעור שהגישה הנתבעת 1 על ההחלטה שלא לאשר את מימון ההסעה לא הוצג שום פרוטוקול ולא הוצג שנערכה הצבעה. רק נאמר שהתקבלה החלטה אשר אישרה את החלטת גב' שוחט לדחות את הבקשה להסעה, זאת כאשר גברת שוחט עצמה נכחה בדיון וייעצה לוועדה **(עמוד 35 שורות 26-28 לפרוטוקול)**. בעניין זה, גברת שוחט העידה שלא ניתן לדעת כיצד התנהלה הוועדה:

"אתה לא יכול לדעת מה היו העמדות של הצדדים" (עמוד 36 שורה 18 לפרוטוקול).

30. בשלב מסוים טענה גברת שוחט "שיש מדיניות מימון" (עמוד 31 שורה 4 לפרוטוקול), ובהמשך חזרה והדגישה: "אגף הסעות פועל בהתאם למדיניות מימון" (עמוד 38 שורה 11 לפרוטוקול), ובהמשך חיזקה את עוצמתו של שיקול זה: "שיקול של עלות של הסעה הוא חלק ממכלול השיקולים" (עמוד 39 שורה 30 לפרוטוקול).

31. אציין שוב כי התקשיתי למצוא בדבריה של הגב' שוחט אחידות כאשר לעיתים התפארה בזכרונה "אתה יודע יש לי זיכרון טוב" (עמוד 31 שורה 27 לפרוטוקול) ולעיתים, גם ביחס לעניינים מהותיים טענה כי "אני לא זוכרת אני לא יודעת" (עמוד 34 שורה 28 לפרוטוקול) ושוב בהמשך, "אני לא זוכרת להגיד למה הוועדה דחתה פעם שנייה" (עמוד 40 שורה 2 לפרוטוקול) ובהמשך, "אני זוכרת את הסיפור שהיה" (עמוד 52 שורה 30 לפרוטוקול).

32. צרם במיוחד העניין ביחס לשאלת בית המשפט מי עמד מאחורי ההחלטה לאשר את מימון ההסעות לפנים משורת הדין, גברת שוחט ענתה "אני לא זוכרת, חלפו שמונה שנים שבע שנים.. אני יודעת שזה אולי מעורר גיחוך אבל אני לא זוכרת" (עמוד 56 שורות 17-20 לפרוטוקול) ובהמשך מסרה כי קיבלה הוראה טלפונית ממנהל אגף הסעות במשרד החינוך, מר שמעון אבני, להשתתף במימון ההסעות של התובע 1 (ראו עמ' 56-57 לפרוטוקול). כמו כן ראו לעניין החלטת הנתבע 2 דבריה של הגב' שוחט בעמ' 54 שורות 35-30 ועמ' 55 שורות 19-35 לפרוטוקול מהם עולה כי מחד הגב' שוחט לא הייתה שותפה לאישור המימון שניתן בסופו של דבר על ידי הנתבע 2 ומנגד נטען על ידי הגב' שוחט כי החלטה זו הייתה לפנים משורת הדין על אף שלא ידעה להצביע על כל מסמך, פרוטוקול או החלטה המציינת זאת.

33. בסופו של דבר, מבחינה פורמלית, תירצה הגברת שוחט את אי מתן האישור בעניינים פרוצדורליים ולא מהותיים, בין השאר תוך הטלת האחריות על הנתבעת 1: "העירייה לא הסכימה לשבץ אותו עד שיהיה אישור של הסעה" (עמוד 38 שורה 1 לפרוטוקול).

34. הגב' שולמית אריאלי סוויסה, מפקחת משרד החינוך על החינוך המיוחד במגזר החרדי, מאשרת בעדותה בפניי, כפי שאף כתבה בתצהירה, כי הומלץ על ידה כי יש לחפש לתובע 1 מסגרת אחרת. כמו כן מאשרת כי הייתה מודעת להמלצה של הגב' שלומית שגיא, מפקחת חינוך מיוחד בחינוך הממלכתי דתי, כי יש לשבץ את התובע 1 בבית הספר 'דקלים'. יחד עם זאת אמרה כי לפני אישור סופי התייעצה עם גורמים 'מקצועיים' היינו ועדת ההסעות ואלה סירבו לבקשה ועל כן אמרה לתובעת 3 כי יש לשבץ את התובע 1 בבית ספר 'שחר' פעם נוספת והיא תדאג לליווי צמוד לתובע 1 וכן נספח 4 לתצהירי הנתבע 2. (ראו עמ' 66-68 לפרוטוקול).

35. בעמודים 72-73 לפרוטוקול מספרת העדה, שהיא כאמור גורם מקצועי מהמעלה הראשונה כי השתתפה בישיבת הוועדה אולם נמנעה מלהביע את עמדתה אלא רק המליצה לשקול העניין בשל הקשיים שעולים מהמקרה (שורות 5-6, 32-33).

36. בעמ' 80 לפרוטוקול החל משורה 18 מספרת העדה כי העמדה המקצועית שלה הייתה כי התובע 1 יכול לנסוע ל'דקלים' אם יתנו לו' אולם גם בבית ספר 'שחר' היא יכולה 'לעזור לו'.

יחד עם זאת עומתה עם העובדה כי בתצהיר שלה נכתב (סעיף 23) כי בשל החרפה במצבו של התובע 1 יש לחפש לו מסגרת אחרת. בהמשך אומרת שלאחר מכן נעשה ניסיון להעביר את התובע 1 ליאור חדשי ומשלא עלה הניסיון יפה היא המליצה שוב על החזרתו ליסודי ללא כל הסבר מדוע הורתה לעשות כן על אף שהניסיון בבית ספר 'שחר' היה גרוע.

37. **בסיכומים שהוגשו על ידי הצדדים למעשה שב כל צד על טענותיו. הנתבעת 1 הדגישה** בסיכומיה כי היא ביצעה המוטל עליה, שיבצה את התובע 1 לבית הספר 'דקלים' על פי בקשת התובעים ועל פי המלצת הגורמים המקצועיים, פנתה לנתבע 2 לאישור מימון ההסעות ואף הגישה פעמיים ערעור לוועדת החריגים אצל הנתבע 2 משהבקשה סורבה ועל כן לכל היותר יש לחייבה בעלות מימון ההסעות לשנים הנתבעות וזאת ככל שהנתבע 2 יחוייב בכך. באשר לתביעת הנזיקין טענה כי אין לחייבה בדבר לעניין זה שכן לא עודכנה בעניין על ידי פיקוח משרד החינוך שהוא הגורם הרלוונטי.

38. הנתבע 2 חזר על טענתו ביחס לתקיפה העקיפה של ההחלטה המנהלית וכן טען כי המסגרות באזור מגוריו של התובע 1 יכלו להתאים לו אולם בשל חוסר שיתוף פעולה של התובעת 3 עם המסגרות נוצרו קשיים לתובע 1. כמו כן, ביחס לנזקים שנגרמו לתובעים נטען כי אלו לא הוכחו על ידי התובעים, הן ביחס להפסדים שנגרמו כתוצאה מההסעה לירושלים והן ביחס לנזקים הנטענים של כאב וסבל.

דיון והכרעה:

אקדים אחרית לראשית ואומר כי לאחר בחינת כלל המסמכים בתיק ושמיעת העדויות מצאתי לנכון לקבל את התביעה, יחד עם זאת חישוב הסכומים בהן יחוייבו הנתבעות יהיה שונה מהמבוקש.

39. נתונים שאינם שנויים במחלוקת

- א. הרשות המקומית היא האחראית על שיבוצי תלמידים במסגרות החינוך.
- ב. ההורים יכולים לבחור את המוסד בו ילמד ילדם. (סעיף 2 לתקנות חינוך ממלכתי [\(העברה\)](#) תשי"ט-1959) וכן יכולים לבקש להעבירו למוסד אחר בכל עת.
- ג. קיימת המלצה של המפקחת על חינוך מיוחד (ממלכתי דתי) במחוז תל אביב, הגב' שלומית שגיא, שהוגשה לוועדת ההסעות המרכזית של משרד החינוך, להעביר את התובע 1 ללימודים במוסד 'דקלים' בירושלים. (ראו המלצתה מיום 6.7.2017 בבקשה לאישור הסעה חריגה בוועדת הסעות מרכזית לשנת הלימודים תשע"ח וכן המלצתה בשנה שלאחר מכן מיום 26.6.2018 שצורפו לתצהירי הנתבע 2).
- ד. קיימת המלצה של הגורמים הרלבנטיים אצל הנתבעת 1 לשבץ את התובע 1 בבית הספר 'דקלים' בירושלים. (ראו בקשת הנתבעת 1 חתומה על ידי מר רפי דבלין מיום 26.6.2018).
- ה. קיים אישור קבלה של התובע מבית הספר 'דקלים' מתאריך 21.6.18.

- ו. לבית הספר 'דקלים' מוסעים, במימון הנתבע 2 והרשות המקומית הרלוונטית, תלמידים במצבו של התובע 1 גם מרשויות אחרות שאינן ירושלים (עמ' 13 שורות 24-26 לפרוטוקול).
 - ז. קיימת המלצה של המפקחת על חינוך מיוחד (חרדי) ארצי, הגב' שולמית אריאלי סוויסה, כי התובע 1 יוכל לחפש מוסד לימודים שיתאם את צרכיו בעקבות אי התאמה לבית ספר 'שחר' ו'אור חדש'.
 - ח. הנתבעת 1 שיבצה את התובע 1 בבית הספר דקלים בירושלים לאחר התייעצות עם גורמי המקצוע לרבות מפקחת החינוך המיוחד בזרם הממלכתי- דתי אליו ביקשו התובעים לעבור, הגב' שלומית שגיא.
 - ט. ביום 26.8.2019 (סוף שנת הלימודים תשע"ט) קיבלה הנתבעת 1 הודעה מהנתבע 2 כי אושר שילובו של התובע 1 בהסעה קיימת לירושלים החל משנת הלימודים תש"פ, אולם בשל בעייתיות בהסעה חזור שלא הייתה ישימה טכנית בשל זמני סיום יום הלימודים סירבה התובעת 3 להשתלב בהסעה לכיוון אחד. יצוין כי בתאריך 9.9.2019 הגישה הנתבעת 1 בקשה נוספת לנתבע 2 לפיצול ההסעה בחזור לתובע 1 וקיום 2 הסעות בשעה זו אולם הנתבע 2 השיב בשלילה.
 - י. בחודש ספטמבר 2020, לאחר שהוגשה התביעה לבית משפט זה, אישרו הנתבעים לתובע 1 מימון מלא של ההסעות לירושלים.
 - יא. לא הוצג בחומר הראיות מטעם הנתבע 2, במסמך כלשהוא, או הובא עד כלשהוא לעניין זה כי אישור ההסעות לתובע 1 שניתן לבסוף על ידי הנתבע 2 נעשה 'לפנים משורת הדין'. למעשה, לא הוצג כל מסמך או ניתן הסבר מניח את הדעת כלשהוא, לשינוי גישתו של הנתבע 2 לעניין זה מלבד עדותה בעל פה של הגב' יפעת שוחט מטעם הנתבע 2 כי קיבלה הוראה בעל פה ממנהל אגף ההסעות במשרד החינוך, מר שמעון אבני, לעשות כן.
40. אין עוררין על כך שבעניין התובע 1, מדובר בילד שהוכר ככזה אשר מחייב מסגרת חינוך מותאמת וייחודית.
41. אין עוררין על כך שהחוק קובע בבירור שילד שאין עבורו מסגרת מתאימה מבחינה פדגוגית בעיר או במחוז מגוריו, המדינה מחוייבת לספק ולממן עבורו הסעה וליווי בהתאם לצורך עד למוסד אשר נמצא מתאים גם אם מוסד זה מצוי במחוז מרוחק, וכאמור ללא קשר למרחק.
- סעיף 2(א) לחוק הסעה בטיחותית לילדים ולפעוטות עם מוגבלות, התשנ"ד-1994, מטיל חובה מוחלטת לספק הסעה מותאמת באופן אבסולוטי וללא התניות, כגון שיקולי תקציב או מרחק:
- "ילד עם מוגבלות זכאי להסעה ממקום מגוריו או ממקום סמוך לו - למוסד חינוך וממנו, לפי צרכיו ובהתחשב בסוג המגבלה שלו."**
- סעיף 3(א) לאותו חוק קובע שאת הביצוע עצמו של ההסעה הנדרשת תקיים הרשות המקומית:

"הרשות המקומית שבתחום שיפוטה גר הילד עם המוגבלות, תדאג להסעתו למוסד החינוך וממנו במשך שנת הלימודים..."

חוזר מנכ"ל משרד החינוך – הסעות תלמידים ועובדי הוראה (תשפ"ב – 2022) (מחדד חובה זו בפירוש:

סעיף 2.8.4(ב):

"תלמידים עם אחת מהמוגבלויות שלהלן יהיו זכאים להשתתפות המשרד בהוצאות הסעה בעלות 'פר מסלול' ללא צורך בעמידה בתבחין המרחק: ... 56 - על רצף האוטיזם/ASD..."

סעיף 3.4:

"קוד 56 (על רצף האוטיזם/ASD) מזכה את התלמיד לא רק בהסעה, אלא גם בליווי מקצועי..."

סעיף 2.2א(1):

"חובת ארגון ההסעות וביצוען חלה על הרשות המקומית שהתלמידים מתגוררים בתחומה... משרד החינוך אינו נוטל חלק בארגון ההסעות, אלא משתתף במימון בלבד".

חוק לימוד חובה, תש"ט-1949, סעיפים 6-7 מחייב את הרשויות והמדינה לדאוג למסגרת חינוך הולמת ומותאמת לכל ילד.

הנה כי כן עולה כי עניינו של התובע היה זכאי להידון במסגרת וועדת ההסעות, כפי שאכן נעשה, וכאמור רק לאחר מספר שנים מעת הדרישה המקורית אושר המימון ללא שניתן כל הסבר לשאלת שינוי העמדה המקצועית אצל הנתבע 2.

42. כאמור לעיל אחת הטענות המרכזיות של נתבע 2, כפי שהובאה הן בכתב ההגנה והן בסיכומיו, הינה ביחס לשאלת התקיפה המנהלית של החלטות וועדת החריגים שלא לאשר את הסעת התובע 1 לירושלים. לדבריו על התובעים היה לתקוף החלטות אלו בבית המשפט המתאים לכך, חלף הגשת תביעה כספית ועל כן דין התביעה להידחות.

43. אני סבור כי דין טענה זו להידחות שכן משאשר הנתבע 2 כבר בחודש ספטמבר 2019 את מימון ההסעות לתובע, ללא שהוצג כל הסבר מניח את הדעת לסירובו לעשות כן עד לאותה נקודת זמן ומשלא הוצג כל טעם לשינוי בעמדתו, הרי שהנתבע 2 גילה את דעתו כי התובע 1 היה זכאי למימון הסעות כאמור מיום שיבוצו בבית הספר 'דקלים' בירושלים.

44. יש לשוב ולהדגיש, טענתה של הגב' יפעת שוחט, העדה מטעם הנתבע 2, כי קיבלה הוראה לאשר המימון 'לפנים משורת הדין' בעל פה מטעם ראש אגף הסעות במשרד החינוך, מר שמעון אבני, אין לה כל אחיזה בחומר הראיות מעבר לאמירה זו, ולו רצה הנתבע 2 להוכיח כי אכן המימון אושר לפנים משורת הדין היה עליו להביא לעדות את האדם הרלוונטי שנתן הוראה זו ומשנמנע לעשות כן גילה דעתו שעדותו לא הייתה מסייעת לו או פועלת לחובתו. (ראו בין רבים, [ע"א 8382/06 בוטח נ' כהן](#) (26.8.2012), [ע"א 7183/09 עזבון המנוח בולוס חורי נ' מנהל מקרקעי ישראל](#) (4.4.2012)).

יודגש כי טענה זו שהועלתה על ידי עדה מטעם הנתבע 2 מטילה, לטעמי, צל כבד על דרך קבלת ההחלטות אצל הנתבע 2 כאשר החלטה כה משמעותית מבחינה מקצועית וכלכלית מתקבלת בדרך של מתן הוראה בעל פה, ללא תיעוד ובניגוד לעמדה המקצועית הקודמת של הנתבע 2 עצמו.

45. טענות הנתבע 2 אודות סירובו לאשר את ההסעה במשך שנתיים לא נגעו במהות השאלה אלא במעטפת. בשורש העניין ניצבת שאלה שלא נסתרה על ידי הנתבעים והיא חובתן התקציבית והביצועית לספק הסעה לתובע 1 על פי מקום שיבוצו. נתבעת 1 לא רק שלא הביעה התנגדות לעצם התשלום אלא אף הצהירה מלכתחילה כי היא מוכנה להשתתף אפילו במחצית העלויות אשר ייקבעו כחוק על ידי משרד החינוך ולאחר שנתיים של דיונים אף נתבע 2 נאות לממן את ההסעות כחוק.

46. אם כן, עיננו רואות כי הנתבעים עצמם הכירו בסופו של דבר בחובתם לבצע ולממן את ההסעה, ואין אלא לקבוע שהעיכוב הבלתי מוצדק והלא מוסבר גרם נזק משמעותי לתובעים.

47. כאמור סברתי כי משאישרו הנתבעים בסופו של יום את מימון ההסעות מתייחר הצורך בדיון בטענת הנתבע 2 ביחס לתקיפה המנהלית, יחד עם זאת מצאתי להתייחס גם לטענה זו ולקבוע כי במקרה זה התובעים 2-3 פעלו בפעולות 'מנהליות' רבות אשר ייתרו בסופו של יום את הפנייה לערכאה המנהלית. דעתי היא כי כאשר התובע כבר פנה בעצמו מבעוד מועד לגורם המנהלי אשר אמון על מתן השרות הנדרש במסגרת התביעה, אזי שקולה פניה זו לפניה לערכאה המנהלית, ומאותו רגע פניה כזו מתייתרת והתובע חופשי לפנות לשם קבלת מזור מהערכאה האזרחית אשר דנה בתביעה הנזיקית גרידא. לעניין זה ראו דבריו של כב' השופט אליקים רובינשטיין [ברע"א 2063/16 הרב יהודה גליק נ' משטרת ישראל](#) (19.1.17):

"מיצוי הליכים אין משמעו הטלת חובה על הפרט להגיש תביעה לערכאה המנהלית המתאימה, כך שאם לא יעשה כן, תיחסם אפשרותו לתביעה נזיקית... ולשיטתי די ככלל בכך שהפרט פנה אל הרשות כדי ללבן את הסוגיה טרם פנייתו לתבוע את נזקיו כדי לקבוע כי יצא ידי חובתו."

”... עלינו לקבוע כי תהא אחראית במעשיה בנזיקין, בין אם נערכה ביקורת שיפוטית-מנהלית ובין אם לאו. ואולי כך תימנע בעתיד מלבצע פעולות דומות” (עמוד 27 לפסק הדין).

48. לעניין זה ראו דבריו של כב' השופט ג. היימן ב**ת"א (תל אביב) 18810-06-19** פלוני נ' מדינת ישראל- משרד החינוך ואח' (30.5.24):

”מושכל-יסוד במשפטנו הוא כי אדם, הסבור כי הוא נפגע מפעולתה של רשות מרשויות-השלטון רשאי לבחור, בתום-לב, אם לתקוף את הפעולה הזו ישירות, לפני ערכאה של משפט מנהלי, או שלא לעשות כן. החלופה, העומדת לו במקרה השני היא להמתין עם העלאתן של טענותיו להליך פרטני שיינקט בענינו – בין שזהו הליך פלילי ובין שאזרחי; בין שאותו אדם הוא יוזם-ההליך ובין שהוא משיב לו.

תוצאתה של תקיפה בכל אחת מן הדרכים הללו עשויה להשתנות לפי נסיבותיה הפרטניות של המחלוקת וכך גם נטייתו של בית-המשפט להשלים או שלא להשלים עם דרך-התקיפה שננקטה.

לנסיבות ולעיתוי, שבהם נודע על הפעולה השלטונית, משמעות ניכרת בבחירתו של אופן-תקיפתה בבתי-המשפט ובכוחה של העילה להצליח. כך גם לתרופה, שבעל-הדין סבור כי היא המתאימה לענינו. נהיר כי מעשה (לרבות מחדל) שלטוני, שעליו נודע לנפגע רק לאחר שאירעה הפגיעה בו, קשה יהא להביא בדרך של תקיפה ישירה, בפרט אם מה שמבוקש הוא פיצוי בגין נזק שנגרם ולא מניעתה של פגיעה לעתיד או הצהרה בדבר עצם-תוקפה החוקי של הפעולה הנתקפת” **(ת"א (שלום תל אביב-יפו) 3946-08-20** אגסי נ' מדינת ישראל, בפסקאות 10 ו-11 לפסק-דין (פורסם במאגרים, 15.2.2022). הסוגריים העגולים וההדגשה הם במקור. ראו, בייחוד, את דבריו של כבוד השופט יצחק זמיר ברע"פ **4398/99** הראל נ' מדינת ישראל, פ"ד נד(3) 637, 646 (2000) ואת דבריו של כבוד השופט אליקים רובינשטיין ברע"א **2063/16** הרב גליק נ' משטרת ישראל, בפסקה י"ז לפסק-דין (פורסם באתר הרשות השופטת, 19.1.2017).

49. לטעמי המקרה שבפנינו מתאים לתקיפה עקיפה מכמה סיבות. האחת היא שנוקם של התובעים התגבש לאחר הפגיעה בהם. התובעת 3 שקיבלה שיבוץ לתובע 1 בבית הספר דקלים בירושלים על ידי הנתבעת 1, סורבה על ידי הנתבע 2 למימון ההסעות, מסיבה שעד עתה לא נודעה, ונאלצה להסיע את התובע 1, על חשבונה מידי יום במשך תקופה ארוכה

לירושלים תוך שהיא סופגת הפסדים כבדים. התובעת 3 לא ישבה בחיבוק ידיים והמשיכה לפנות לנתבע 2, בין בעצמה ובין באמצעות הנתבעת 1, על מנת לפעול לשינוי ההחלטה ובמקביל המשיכו להתגבש נזקה.

בנוסף לאמור לעיל, התרשמותי מהתנהלות הנתבע 2 בדיונים ובקביעותיו בעניין זה, כי רב הנסתר בדרך קבלת ההחלטות על הנגלה. כל זאת בניגוד גמור מהנדרש מהרשויות אשר פועלות בשרות הציבור ועל כן אני קובע כי מעשה המנהל לקה בפגם חוקי חמור הנוגע לשאלת הנמקת החלטותיו, הן ביחס לדחיית הבקשה למימון ההסעה והן ביחס לאישור ההסעה. בעניין זה יפים דבריו של כב' השופט י. אלרון בע"א 883/18 עסיס נ' משרד הפנים (17.11.19):

"כאשר מעשה המינהל לוקה בפגם חוקי או מוסרי חמור הגלוי על פני הדברים, בית המשפט עשוי לאפשר 'תקיפה עקיפה' של המעשה המנהלי אף במסגרת הליך אזרחי".

50. יצוין, כאמור בסעיף 23 לעיל, כי העדות מטעם הנתבע 2 הותירו עליי רושם בעייתי. העדות התחמקו משאלות, טענו פעמים רבות כי אינן זוכרות את האירועים לאשורם, לא הסבירו או נתנו **טעם מהותי** לסרוב הנתבע 2 למימון ההסעות ובאופן כללי עדותן השאירה רושם עגום.

לדוגמא, העדה יפעת שוחט שתפקידה אצל הנתבע 2 נוגע לאישור הסעות לא הצליחה להסביר במשך דקות ארוכות בחקירתה כיצד זה היא שוקלת שיקולים פדגוגיים-מקצועיים בעוד אין היא מוסמכת לעשות כן, כאשר מולה מונחת המלצת הנתבעת 1 וכן המלצת הגורם המקצועי, המפקחת שלומית שגיא, לשיבוצו של התובע 1 בבית הספר דקלים וכן המלצות גורמים מקצועיים נוספים בעניין זה (ראו הנספחים לתצהירה- עמותת אלו"ט, הפסיכיאטרית המטפלת).

כך גם העדה הגב' שולמית אריאלי סוויסה שהייתה המפקחת על החינוך המיוחד בזרם החרדי לא נתנה טעם מניח את הדעת ל'שתיקתה' בוועדה הרלוונטית לאישור ההסעות כאשר ידעה כי ניסיונות שילוב התובע 1 במסגרות 'שחר' ו'אור חדש' נחלו כישלון חרוץ ואף הביאו להרעה במצבו של התובע 1, כעולה מהסיכומים המקצועיים שהוגשו על ידי מסגרות אלו, ובעוד כאמור לפיה דבריה בעדותה היא **המליצה כי התובע 1 יחפש מסגרת חדשה ואף המליצה לאשר ההסעה** (ראו פירוט עדותה לעיל וכן עמ' 67 שורה 23 לפרוטוקול).

לפיכך, על אף שקבעתי לעיל כי למעשה אין צורך לדון בטענת התקיפה העקיפה שהועלתה על ידי הנתבע 2, שכן כאמור בסופו של יום גילה הנתבע 2 דעתו כי יש לממן את הסעתו של התובע 1 לירושלים, בלא שנתן טעם כלשהוא לשינוי עמדתו האמורה, הרי שגם דין טענה זו להידחות.

גובה הפיצוי וחישובו

51. כאמור התובעים טוענים כי הנזקים שנגרמו להם הינם בגובה 600,000 ₪ המורכבים מעלות שנתית של 250,000 ₪ להסעת התובע 1 במשך שנתיים וכן נזקים נוספים כגון כאב וסבל בסך 100,000 ₪.

לעניין ההסעות ביססו התובעים את חישוביהם על מרחק של 67 קילומטר לכל כיוון בעלות 3.9 ₪ לקילומטר, במשך שנתיים מלאות, תוך שקלול הוצאות הרכב והמדדים, מגיע סכום זה לסך כולל של 313,560 ₪.

נוסף להוצאות הנסיעה הישירות, התובעת 3 איבדה את יכולת להתפרנס במשך שנתיים, דבר אשר גרם להפסד הכנסה של לפחות 149,928 ₪ לפי שכר מינימום.

52. לא מצאתי לקבל את חישובי התובעים לעניין זה שכן הנתבע 2 צרף לכתב הגנתו את שני הפרוטוקולים הרלבנטיים מועדת ההסעות המרכזית שדחתה את ההשתתפות במימון ההסעה ושם הוגש תחשיב על ידי הרשות המקומית שהיא למעשה זו הנושאת בנטל ההסעה ומחשבת את העלויות המדויקות. ולפיכך על פי תחשיבים אלו, אני קובע כי בגין הוצאות התובעים להסעות בשנת 2018-2019 יש להשיב להם סך של 175,000 ₪. ביחס לשנת 2019-2020 מצאתי לחשב רק את מחצית העלות שכן בספטמבר 2019 אושר מימון לתובע והנתבעת 1 הציעה לתובעים כי תמומן מחצית הסעתו של התובע 1 ואלו סרבו ועל כן יש להשיב לתובעים בגין שנה זו סך של 90,000 ₪.

סה"כ ישלמו הנתבעים לתובעים בגין הוצאות הסעה סך של 265,000 ₪. סכום זה ישולם על ידי שני הנתבעים כפי החלוקה אשר הייתה נהוגה בינהן ביחס לנשיאה בעלות הסעות אל מחוץ לרשות בשנים הרלבנטיות לתביעה.

53. ביחס להפסד השתכרות של התובעת 3 בגין השנים בהן נאלצה להסיע את התובע 1 לירושלים, להמתין לו ולאוספו בחזרה בשעת אחר הצהריים מצאתי לקבוע כי חישוב הבסיס יהיה סך של 7,000 ₪ לחודש כפי שהתבקש על ידי ב"כ התובעים היינו סך של 168,000 ₪ עבור שנתיים עבודה. יחד עם זאת ממסמך המפרט את הכנסות התובעת 3 בשנים הרלבנטיות עולה כי בשנת 2018 השתכרה סך של 13,533 ₪, בשנת 2019 השתכרה 30,100 ₪ ובשנת 2020 השתכרה 17,195 ₪ ובסך הכל השתכרה בשלוש שנים אלו 60,828 ₪ ובממוצע לכל שנה 20,276 ₪. בחישוב השכר לעיל, בניכוי שנתיים של ממוצע ההכנסה בין השנים 2018-2020 בסך 40,552 **מביא אותנו לסכום של 127,448 ₪.**

בסכום זה יישא הנתבע 2 בלבד שכן הסירוב הלא מוצדק למימון הסעת התובע 1 לירושלים נופל לפתחו.

גובה הפיצוי הלא ממוני

54. התובעים העמידו את גובה הנזקים הלא ממוניים שנגרמו להם על סך של 100,000 ₪.

55. התרשמתי באופן בלתי אמצעי שהסבל הנפשי של התובעים היה רב ומתמשך כאשר אירוע הכליאה לכאורה של התובע 1 ב- 5.6.2018 בבית הספר 'אור חדש', שבגיניו אף הוגשה תלונה למשטרה, היה השיא שלו כפי שתיארה התובעת 3 בפרוטוקול דיון ההוכחות בעמוד 12 :

"אני רוצה גם להגיד עוד משהו קטן לגבי בית ספר אור חדש שעוד לפני בית ספר אור חדש ששיבצו אותנו בבית ספר דקלים ואמרו לי את לא יכולה להיות משובצת שמה כי נפתח בית ספר חדש ואני אמרתי יאללה הם רוצים לטובתי אני זורמת איתם והגענו לבית ספר שיש שמה רק בנות בלי בנים ילד שגם הוא מגמול מגיל 3 פשוט התחיל לעשות צוואה אחד אחרי השני שם ושאני נכנסת לחדר ולעולם אני לא אשכח את הרגע הזה, לעולם אני לא אשכח שהוא היה ערום בחדר כולו עם קקי צמוד ומי יודע כמה שעות הוא היה שם, אני לא יכולה לדמיין מסכן הילד הזה, אז במקום שמשרד החינוך יעזור לי לשבץ מקום שטוב לו עוד מחזירים אותי למקום שהעיפו אותו? שלא טוב לו? כי למה? כי למה? כי לא (...) סכנה על המקום שהוא נמצא מבחינה גופנית ונפשית, למה? הוא כבר כל הזמן (...) שמגיע לו את המקום הטוב שטוב לו.

אף אמא בישראל לא הייתה עושה אחרת ממני אף אמא בישראל, כל יום אני יוצאת ב- 06:00 בבוקר, מחכה לו תשע שעות, הולכת לאנשי ציבור לחברי כנסת, לאיפה לא אין בן אדם שלא מכיר אותי מהסיפור הזה אין בן אדם, למה ככה? למה במקום לבוא לעזרתי לדאוג לילד עוד מקשים עליי לא מספיק הקושי? לא מספיק כל מה שהילד המסכן הזה עבר למה? סליחה. פשוט אני מדברת מדם ליבי, זה אירוע שרודף אותנו את המראה הזה אני לא אשכח בחיים".

56. בדבריה אלו תמצתה התובעת 3 את הסבל והכאב, הלא ממוני, שהיו מנת חלקה של המשפחה כולה, את הדאגה הבלתי נגמרת לתובע 1, את התסכול הקשה מהחלטות הנתבע 2 שעל אף שעמדו בפניו המלצות גורמי מקצוע שונים בעניינו של התובע 1 והחלטת הנתבעת 1 לשבצו לבית הספר דקלים עמד על השארתו של התובע בבית ספר שאינו מתאים לו, כך על פי חוות הדעת שצורפו על ידי הנתבע 2 עצמו.

57. יחד עם האמור מצאתי לקבל את טענות הנתבעת 1 שהיא לא זו שהייתה אחראית לנזקים האמורים וכן את טענותיה של הנתבעת 2 כי היה מקום מצד התובעים לצרף לתביעה את הגורמים הרלוונטיים במוסדות החינוך בהם למד התובע 1 טרם העברתו לבית הספר דקלים. מנגד הנתבע 2, כגורם המפקח על בתי הספר האמורים אינו יכול להתחמק מאחריותו להתנהלות התקינה גם במוסדות מוכרים שאינם רשמיים.

58. כידוע הוכחתו של נזק לא ממוני נעשית על דרך של אומדנה באשר אין מדדים ברורים לעניין זה ולפיכך במקרה זה ועל בסיס כלל הראיות והעדויות שהובאו בפני אני קובע כי על הנתבע 2 לשלם לתובעים סך של 30,000 ₪ בגין הנזק הלא ממוני.

סוף דבר

59. אני מחייב את הנתבעים לשלם לתובעים את הסכומים הבאים:

א. סך של 265,000 ₪ בגין הוצאות הסעת התובע 1 על ידי התובעים 2-3 לירושלים בין השנים ספטמבר 2018-ספטמבר 2020 אשר ישולם על ידי שני הנתבעים לפי החלוקה שהייתה נהוגה ביניהם בעניין זה נכון למועדי התביעה. הסכום האמור יישא הפרשי ריבית והצמדה כחוק מיום התגבשות חובת התשלום על פי כתב התביעה ועד יום התשלום בפועל.

ב. סך של 127,448 ₪ אשר ישולם על ידי הנתבע 2 בלבד בגין הפסדי השתכרות של התובעת 3. הסכום האמור יישא הפרשי ריבית והצמדה החל מיום 1.9.2020 ועד ליום התשלום בפועל.

ג. סך של 30,000 ₪ בגין נזק לא ממוני שישולם על ידי הנתבע 2 בלבד.

ד. הוצאות משפט בסך 3,000 ₪ אשר ישולמו על ידי שני הנתבעים בחלוקה שווה.

ה. שכר טרחת עורך דין בסך 29,032 ₪ שישולם על ידי שני הנתבעים בחלוקה שווה.

הסכומים האמורים לעיל ישולמו לתובעים בתוך 30 יום ממועד מתן פסק הדין. כל איחור יישא ריבית שקלית כדין עד ליום התשלום בפועל.

ניתן היום, ג' אב תשפ"ה, 28 יולי
2025, בהעדר הצדדים.

נוסח מסמך זה כפוף לשינויי ניסוח ועריכה

[בעניין עריכה ושינויים במסמכי פסיקה, חקיקה ועוד באתר נבו – הקש כאן](#)